

Régi-új vezető, régi-új feladatokkal

Gyüdi Sándor százéves jubileumról, operatagozati tervekről

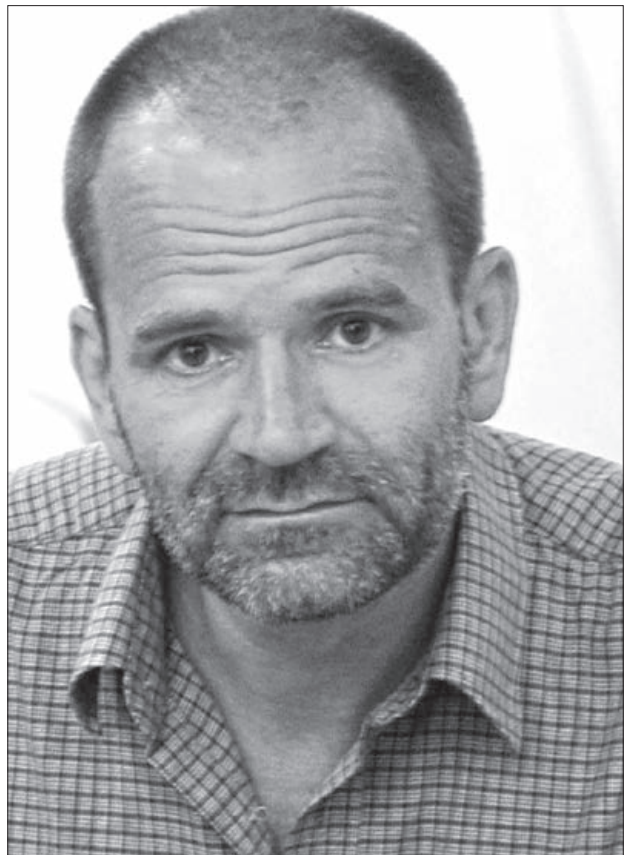
Bár a feladat ugyanaz, mint korábban, mégis számos új kihívást is tartogat a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezetése Gyüdi Sándor számára, aki szeretné elérni, hogy tovább emelkedjenek a muzsikusbérek, természetesen változatlanul küzd a saját hangversenyteremért. Igazgatóként különleges ünneplésre készül az együttes századik születésnapján, s emellett az együttesnél a leghatékonyabb működést kívánja kialakítani. Az operatagozat élén pedig az értékek megőrzésére törekszik, arra, hogy ne szűküljön az operajátszás, s ne csökkenjen a színvonal.

I Régi-új szerepkörbe szavazták meg egyhangúan, hiszen Ön lett a zenekari igazgató, de ezt a posztot már korábban is betöltötte, 1999-től 2008-ig, s aztán a színház főigazgatója lett, s így az együttesnél művészeti vezető, vezető karmester maradt. Mennyiben várnak Önre más teendők ebben a pozícióban, mint a korábbi években?

– A megbízatás, a feladat ugyanaz, mint amit tíz éve, a színházi intézményvezetői kinevezés miatt, feladni kényszerültem. Sőt, abban az értelemben is a korábbiak folytatása, hogy az elmúlt évtizedben is a zenekar egyik vezetője voltam, körülbelül ugyanannyit dirigáltam az együttest, mint a megelőző évtizedben, és – bár szorosan vett feladataimhoz nem tartozott hozzá – főnökeim, az intézményvezetők segítségére voltam munkáltatói, költségvetési és adminisztratív kérdésekben is. Másfelől: a világ, a közeg, melyben tevékenykedünk, folytonosan változik, ezért – bár alapvető céljaink azonosak maradnak – a teendők, és ennek megfelelően a módszerek, az eszközök sem lehetnek állandók. Új jogszabályok születtek, új finanszírozási szerkezet jött létre. Változtak a közönség zenehallgatási szokásai is; hogy egy példát említek: tíz éve az élő koncert „versenyháza” az otthoni CD-hallgatás és a rádióhallgatás volt, de a komolyzenét sugárzó – egyetlen – csatorna programja fix volt, nem választható, a CD-k ára pedig magasabb volt, mint a belépőjegyké. Mára az interneten kiváló felvételek között lehet – ingyen – válogatni, még a rádióadások is visszahallgathatók a világhálóra feltett archívumokból. A közönség számára tehát azt kell megmutatnunk, hogy az élő hangverseny nagyobb élményt nyújt a legjobb hangfelvételek hifi-élvezeténél is.

I Kevesen töltik be egyszemélyben ezt a két posztot. A karmesteri vagy az igazgatói éneke az erősebb? Sokszor mond magának nemet – művészeti elképzelésekre, ha a büdzsére gondol?

– A Szegedi Szimfonikus Zenekar élén fennállásának fél évszázadából negyven évig igazgató-karnagyok álltak: Vaszy Viktor, Pál Tamás, Oberfrank Géza, Acél Er-

vin és jómagam, tehát az utóbbi évtized volt a kivétel. Ez jelenthetné azt, hogy ma már nem korszerű, nem lehet hatékony, ha egyetlen személy tölti be a kétféle funkciót. Ha nem is jellemző, de sikeres példák (Hollerung Gábor évtizedek, Somogyi-Tóth Dániel évek óta) bizonyítják, hogy eredményes lehet ez a vezetési modell. Ami engem illet: évtizednyi gyakorlatom van ebben a kettős működésben. A hatékonyság kulcskérdése, hogy az ember ne akarjon mindent magának, ne akarjon állandóan ő dirigálni, minden erőforrást a saját koncertjeinek szolgálatába állítani. 2008-ig, igazgató-karnagyként sem én dirigáltam a zenekar szimfonikus bérleti hangversenyeinek

többségét: a két sorozatban egy-egy koncertet vezényeltem, miközben kiváló művészeti vezetőim, Lukács Ervin és Fürst János bérletenként két-két alkalommal dirigáltak. Most is ilyesféle működésre készülök.

I Milyen most az anyagi helyzete a zenekarnak? Négy évvel ezelőtt ugyanis említette, hogy az együtttest is nehéz helyzetbe hozta az a gyakorlat, amely szerint az önkormányzat olyan mértékben csökkentette a támogatásukat, amennyivel az államtól kapott összeg növekedett. Most hogy állnak?

– Kétségtelenül jobban. A 2017-es év komoly előrelépést jelentett egy nagyobb összegű, rendkívüli állami támogatással. Ez a tavalyi plusz támogatás része lett a zenekarok fenntartóinak juttatott, 2018-as központi költségvetési támogatásának, és bár felhasználását semmi nem korlátozta, a szegedi önkormányzat nem csökkentette korábbi fenntartói támogatását.

I A korábbi interjúban arról is beszélt, hogy szeretnének minél magasabb szinten teljesíteni, s ehhez is több pénzre lenne szükség. „Művészeinket a magasabb követelményeknek való megfelelés elismeréseként méltó jövedelemhez szeretnénk juttatni, de jelenleg – források hiányában – a bérek nem tükrözik azt, hogy milyen minősítésű zenekarban dolgozik egy muzsikusz”. Történt az utóbbi négy évben előrelépés?

– 2017-ben a minősített zenekarok nagyobb összegű, rendkívüli támogatást kaptak, melynek összege a nemzeti kategóriában meghaladta a kiemelt kategóriának nyújtott támogatását. Ezt a forrást teljes egészében a jövedelmek rendezésére fordítottuk, a béremelés további tényezője a kulturális illetménypótlék volt. E két tényező révén mintegy 30 %-kal emelkedtek a béreink, ami kétségtelenül öröm, de ezzel együtt sem éri el kollégáim bére – tehát egy a legmagasabb minősítéssel rendelkező zenekar művészeinek bére – a nemzetgazdaság átlagbéreit. Szükség van tehát további béremelésre, ahogy láthatjuk, hogy más szektorokban (egészségügy, oktatás stb.) ez meg is valósul.

I Lassan két évtizede vezeti a zenekart. Hogyan látja, milyen építkezés indult el, melyek voltak az eddigi fontos állomásai?

– Két kiemelten fontos dolog történt a húsz esztendő alatt: a korábban 38 éven át „ideiglenesen” használt székházunk funkcionális és esztétikai szempontból is alkalmatlan volt a komoly szakmai munkára. 2007-ben méltó elhelyezést nyert a zenekar: a Korzó Zeneház mind próbákra, hangfelvételek készítésére, kisebb koncertekre, irodáink működtetésére, hangszereink és eszközeink tárolására megfelelő, esztétikailag magas minőségű székház. A méltó elhelyezés megoldását egy szervezeti átalakítás követte: fenntartónk a Szegedi Nemzeti Színház zenekarát és a Szegedi Szimfonikus Zenekart az utóbbi intézményi keretei között egyesítet-

te, az így létrejött együttes a vidék legnagyobb létszámú szimfonikus zenekara, melynek feladata a koncertező tevékenység mellett a teljes zenés színházi működés el látása, tehát operákon kívül a könnyűműfaj olyan darabjait is játsszuk, melyekben hagyományos szimfonikus hangszerek szükségesek; ilyen összeállítású a klasszikus operettek és a musicalek egy részének zenekara. Az egyesített zenekar szakmailag erős, és bár működése bonyolult, többször gyakorlatilag két zenekarrunk is dolgozik párhuzamosan, a város gazdag zenei és zenés színházi életének biztos alapját jelenti.

I Öt évre kapta meg a posztot, hová kíván elérni mandátuma végéig?

– Fontos események állnak a zenekar előtt: a 2018/19-es évadban bizonyos értelemben 100, más értelemben 50 éves a zenekar. 1918-ban alakult meg a Szegedi Filharmonikus Egyesület, melynek zenekara 1919-ben lépett először pódiumra. Vezető karmestere több mint egy évtizeden át Fricsay Ferenc volt, és olyan világhírű művészek álltak meghívott vendégként karmesteri dobogóján, mint Willem Mengelberg, Erich Kleiber, vagy az operáját dirigáló Pietro Mascagni. A háború után fejlődő zenei élet szükségessé tette a zenekar önálló intézményként történő működtetését, így jött létre 1969-ben Vaszy Viktor igazgatásával a Szegedi Szimfonikus Zenekar. A kettős kerek jubileumot méltó módon szeretnénk megünnepelni: koncertekkel, kiadványokkal, vendégszereplésekkel. A jubileum révén felpörgő aktivitást szeretnénk állandósítani a következő évadokban. Céлом, hogy a zenekar szakmai színvonala és sokféle programja révén megbecsült legyen helyi közönsége és az ország nyilvánossága előtt, elismerést szerezzen szakmai közegeiben, és ehhez méltó lehetőségekhez jusson jó programok szervezése, jelentős vendégművészek meghívása, rangos vendégszereplések terén.

I A beszélgetéseink során többször szó esett arról, hogy Szegeden még egy további, nagyon fontos dolog hiányzik a komolyzenei kultúra fejlődéséhez: egy koncertterem...

– Ez valóban súlyos probléma: bár a nagyszínházunk operaházi-jellegű akusztikája sokkal jobb a drámai színházakénál, természetesen nem olyan gazdagon zengő tér, mint ami egy koncertteremtől elvárható. A színházi aktivitás mellett nem is bővíthető azon alkalomok száma, amikor koncertezésre megkaphatjuk. Természetesen a hangversenyeket megelőző próbák céljából is korlátozott a teremhez való hozzáférés. Jobb helyzetet valóban csak egy önálló koncertterem felépítése jelenthet. Szeged, az ország harmadik legnagyobb városa, az oktatás, a tudomány és a kultúra fellegvára, zenei életének gazdagsága megérdemli, hogy hangversenyélete méltó helyszínnel rendelkezzen. A téma ébrentartása feladatom, de a beruházás tényleges előmozdítása természetesen messze túlnyúlik a lehetőségeim körén.

■ Szerepet vállalt az zenekari szövetségben is, az elmúlt években többször készítettünk interjút az állami támogatás vagy az előadói törvény kapcsán. Hogyan látja ma a szimfonikus zenekarok helyzetét? Mi az, amiben jobb vagy netán hátrányosabb helyzete van a szegedieknek?

– A szegedi zenekar működése nagyon összetett: a nemzeti kategóriába tartozó vidéki zenekarok közül a koncertezés mellett mi vagyunk a legaktívabbak a zenés színházi működés terén. Az előadó-művészeti törvény és az erre alapozódó támogatás ugyanakkor a hangversenyt jobban honorálja, mint például egy operaelőadást. Ezen túlmenően az, hogy a feladatok mennyisége miatt a mi zenekarunk a legnagyobb létszámú ebben a körben, azt jelenti, hogy például a kategória együtteseinek tavaly azonos összegben juttatott rendkívüli állami támogatás egy főre vetítve nálunk volt a legalacsonyabb. Nem méltányos, hogy egy kimondottan is elsősorban a jövedelmek rendezése céljából megítélt támogatás a létszámtól függetlenül egalizált.

■ Nem sokra rá, hogy a színház főigazgatója lett, készítettünk egy interjút, s abban akkor arról beszélt, hogy amennyivel több elfoglaltságot ad a nagyobb intézmény vezetése, az a vendégszerepléseinek a számát csökkentette. Most, hogy nem kell az összes tagozattal foglalkoznia, mi mindent kezd a több idejével?

– Azt hiszem, nem sok időm szabadul fel. Kétségtelen, hogy a színház mint sokkal nagyobb, bonyolultabb működésű szervezet sokkal több intézményvezetői munkát jelentett a zenekarnál, de úgy gondolom, a fel szabaduló időmet és energiámat elsősorban mégis a zenekar vezetésére, leghatékonyabb működésének elősegítésére fogom fordítani.

■ Ha jól látom, a Szegedi Nemzeti Színházban 1988-ban kezdett dolgozni, így idén már a harminc éves jubileumát ünnepelheti. Viszont új szerepkört jelent az operatagozat vezetése. Milyen elképzelésekkel kezd neki a dalszínházi teendőknek? Eddig főigazgatóként látta a teátrum teljes működését. Mi az, amiben érdemes a zenei tagozatot illetően változtatni?

– A legfontosabb feladat most nem a változtatás, hanem az értékek megőrzése: ne szűküljön az operajátzás, ne csökkenjen a színvonal. Szakmai értelemben tehát az elmúlt évtized törekvéseit szeretném folytatni. A szegedi operaélet – a közönség érdeklődése – lehetővé teszi, hogy ne csak a sláger-darabokat játsszuk, minden évadban ritkaságokat is műsorra tűzhettünk. A tagozat szakmai munkájában meghatározó személyiség továbbra is – Szegeden 43 esztendeje – az egyik legkiválóbb mai magyar operakarmester, Pál Tamás.

■ Beszéljünk konkrétumokról is! Milyen operákat tervez, kik jönnek énekelni, rendezni, vezényelni?

– Őszi premierünk, a Figaro házassága, egy több társulatot összefogó koprodukció. Rendezője Szabó Máté,

első bemutatója nyáron lesz Szentendrén. Első kőszínházi előadására nálunk kerül sor novemberben, ekkor sok saját énekesünk áll be a produkcióba. Januárban két egyfelvonásos premierjét tartjuk. A produkció első fele ősbemutató: Molnár László Szép Ernő Május című darabjából írt műve. A második részben Donizetti Bolon-dokháza című alkotását fogjuk bemutatni, az est rendezője Toronykőy Attila. Harmadik operabemutatónk két egyfelvonásos klasszikus párosítása, a Parasztbecsület és a Bajazzók, a rendező Halasi Imre. Pál Tamáson, Kardos Gáboron és jómagamon kívül a dirigensek között lesz – saját darabjának ősbemutatóját dirigálja – zeneigazgató elődöm, Molnár László.

■ A korábbi – négy évvel ezelőtti interjúban – említette, hogy talált egy harmadik utat a megfizethető és a világsztár énekesek között, így került Szegedre például László Boldizsár vagy Pasztircsák Polina. Ezt a módszert kívánja a tagozat élén követni? Hogyan látja, a metódust át lehet ültetni a zenekarra is?

– „Felszálló ágban” kell meghívni a jelentős szólistákat, akár énekesekről, akár hangszeresekről van szó. Akkor, amikor igazán jók, vonzzák a közönséget, de a honoráriumukat még meg tudjuk fizetni. Ha kellően korán felfedezzük valakiben a majdani világsztárt, ha a pálya indulását támogatjuk meghívásokkal, akkor ezt pályájuk későbbi szakaszában meghálálják, még anyagi téren, árengedményekkel is. Nagy érdeklődéssel figyeljük és hívjuk a fiatalokat, és azzal a büszkeséggel nézzük a későbbi sikereiket, hogy mi is segítettük tehetségük kibontakozását.

(R. Zs.)

SIKERES ÉVET ZÁRT A SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Az évadzáró társulati ülésen a leköszönő igazgató, Lukácsné Győző elmondta, a Filharmónia Magyarországgal együttműködésben szervezett koncertjei mellett 93 szegedi színházi előadásra játszott a társulat. Az együttes – főként a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával – vidéki hangversenyeket, gyermeknek szóló előadásokat tartott, öt koncertet adott Budapesten, többször vendégszerepelt a környező határon túli városokban.

Az igazgató az elmúlt év munkájából kiemelte a Tóth Péter zeneszerző által írt Szent Gellért oratórium és a Balogh Sándorral közösen jegyzett Ludas Matyi hanglemefelvételének elkészítését.

Lukácsné Győző közölte, bár igazgatói megbízatása lejárt, a gyermekprodukciókban továbbra is közreműködik műsorvezetőként.

A társulat titkos szavazáson megválasztotta az évad művészt, az elismerést Méri Balázs fagottos kapta